

Nr 42.

Av herr **Lindley**, om ändring av 82 § sjölagen.

Motioner om lagstadgad rätt för sjöfolk att vid resans slut få avmönstra i svensk hamn ha under åren 1908, 1909 och 1910 väckts i Riksdagens Andra kammare.

Det måste förvåna att en så pass billig begäran kunde avslås av dem som ständigt föra den individuella frihetens talan på tungan, men icke förty har dock så skett under åberopande av påståenden om att en dylik frihet skulle ruinera den svenska sjöfartsnäringen. Grundlösheten av detta påstående ligger uppenbar för envar genom hänvisning till alla utländska handelsmariner, som sakna dylika inskränkande bestämmelser och synnerligast till Englands, där dylika inskränkningar i sjöfolkets rätt aldrig ha funnits, utan att dylika katastrofsartade verkningar ha försports. Tvärtom har sjöfartsutvecklingen i alla länder varit enorm och torde i allmänhet fullt ut kunna mäta sig med vårt eget lands trots här gällande inskränkningar i sjöfolkets rörelsefrihet. Sanningen torde därför vara den att dessa bestämmelser icke alls inverka på sjöfartsnäringens utveckling och bestånd, ty den är beroende av helt andra faktorer.

Däremot kan man ha befogad anledning att giva detta påtalade missförhållande en mycket stor andel i den obotliga skada, som årligen tillfogas Sverige genom oavbruten emigration av utbildat sjöfolk till andra länders handelsflottor, där de sociala — med ty åtföljande bättre ekonomiska — förhållandena göra anställningen mera tilldragande. I detta sammanhang torde även böra påpekas det i högsta grad oändamålsenliga slöseriet att påkosta dylikt sjöfolk en långvarig och dyrbar värnpliktsutbildning, då man sedermera icke gör någonting för att behålla det sålunda utbildade manskapet i landet.

Här begäres dock ingenting annat än ett återställande av en rätt, som svenskt sjöfolk ägt sedan hedenhös. I de gamla hansalagarne finnes endast inrymd skyldighet för sjöfolket att föra fartyget tillbaka till hemorten eller destinationsorten, men de ägde icke rätt att utkräva sin hyra förrän fartyget utlossat lasten. I Carl den XI:s sjölag finnas likaledes stadganden, som ge sjöfolket rättighet att avmönstra vid resans slut, dock med skyldighet att först utlossa lasten och barlasta fartyget om så påfordrades, men de kunde icke under normala förhållanden kvarhållas längre än 14 dagar efter fartygets hemkomst. Denna bestämmelse bibehölls även i 1864 års sjölag, där det i § 71 stadgas: »Vid fartygets ankomst till svensk hamn, som i § 55 sägs, vare besättningen berättigad att, senast fjorton dagar därefter, bliva avmönstrad. Innestående hyra skall innan avmönstringen utbetalas.

Den kommitté, som år 1882 tillsattes för att ånyo revidera sjölagen, nedsatte denna väntetid till högst 7 dagar, men sönderdelade samtidigt paragrafen och gav dess återstående del en ordalydelse, som till sina praktiska verkningar fullständigt berövade sjöfolket den hävdvunna och lagstadgade rätten till avmönstring efter verkställd resa. Stadgandet fick nämligen följande lydelse: 82 §. »Förhyrd sjöman skall, där ej hyresavtalet annorlunda bestämmer, kvarstanna i tjänst till dess fartyget ankommit till förhyrningsorten eller, om han förhyrts i Sverige, till annan svensk hamn, där resan slutar.» I 84 § återfinnes dock den kompletterande tilläggsbestämmelsen, så lydande: »Sjöman, som på grund av bestämmelse i hyresavtalet eller jämlikt 82 eller 83 § äger rätt att erhålla entledigande, vare dock pliktig att, där befälhavaren det äskar, lämna nödigt biträde vid lossning av last och barlast samt vid fartygets förtöjning, avriggning och uppläggning; och må förty befälhavaren låta med avmönstring anstå till dess sådant arbete avslutats, dock icke utöver sjunde dagen efter fartygets ankomst.»

Förgäves skall man i motiveringen till dessa lagändringar kunna uppleta några uttryck för att denna urgamla rätt borde frånhändas sjöfolket i Sverige, tvärtom synes det framgå som om dessa kommitterade — bland vilka Första kammarens värderade talman, herr I. Afzelius, var en — ha utgått ifrån att förutvarande bestämmelser voro alldeles för stränga efter nutida förhållanden och att sjöfolket borde beviljas rätt till omedelbar avmönstring, såvida icke särskilda omständigheter i fråga om fartygs uppläggning m. m. gjorde det nödvändigt att kvarhålla besättningen under högst 7 dagars tid.

Man kan därför utgå ifrån att någon avsiktlig stöld av sjöfolkets rättigheter icke har varit tillämnad eller ens en målmedveten strävan att genom finurliga omformuleringar beröva dem deras urgamla rätt, utan tycks hela felet bero på en beklaglig lapsus i tankegången i fråga om verkningsarna utav den föreslagna omformuleringen. Kommitterade borde väl annars ha förstått att en sådan lucka, som att helt överlämna åt skeppredarnes godtycke att i mönstringsrullan få utskriva bestämmelser om tjänstetidens längd, ovillkorligen skulle medföra att sjöfolket överlämnades åt deras arbetsgivares gottfinnande med avseende å rättigheten till avmönstring. Att kommitterade delvis även ha uppmärksammat dessa omständigheter, framgår av en passus i motiveringen, där det heter: »Då sjömannen icke i samma mån som redaren är i stånd att själv bestämma sin rätt genom förbehåll i tjänstevtalet, måste lagen bereda honom erforderligt skydd»; skada blott att icke dessa synpunkter blevo beaktade vid 82 §:s utredigering. Någon representant att bevaka deras intressen fanns icke i riksdagen vid denna tid.

Det framgår sålunda alldeles oförtydbart att det här icke är fråga om att tillvälla sig nya privilegier, utan att till sjöfolket återställa oriktigt fränhända rättigheter.

Undertecknad får därför med stöd av vad som ovan anförts hemställa,

att Riksdagen måtte med uteslutning av satsen i sjölagens 82 §, »där ej hyresavtalet annorlunda bestämmer», giva ifrågavarande paragraf följande formulering:

82 §. Förhyrd sjöman skall kvarstanna i tjänst till dess fartyget ankommit till förhyrningsorten eller, om han förhyrts i Sverige, till annan svensk hamn, där resan slutar. Är han förhyrd — — — — —
— — — — — lika med europeiska.

Stockholm den 24 januari 1914.

C. G. Lindley.